

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa H. P.

przeciwko S. P. i R. P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 czerwca 2019 r.,

zażalenia pozwanych

na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 15 października 2018 r., sygn. akt V ACa (...),

**oddala zażalenie pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego Sądowi wydającemu orzeczenie
kończące sprawę w instancji.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 października 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Okręgowego w B. wydany w dniu 25 stycznia 2018 r., utrzymujący w całości w mocy w stosunku do pozwanych S. P. i R. P. nakaz zapłaty z dnia 21 października 2014 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi, pozostawiając mu orzeczenie o kosztach postępowania.

Sprawa wszczęta została przez powoda H. P. na podstawie weksla, wydanego mu jako weksel *in blanco*, przeciwko trzem pozwanym: B. R. (wystawcy

weksla) oraz S. P. i R. P. (poręczycielom wekslowym). Powód domagał się zapłaty kwoty 88 887,71 zł. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty uwzględniający w całości powództwo. Na skutek zarzutów wniesionych przez pozwanych Sąd rozpoznał sprawę i utrzymał nakaz w mocy w stosunku do pozwanych poręczycieli. W odniesieniu do pozwanego B. R. postępowanie zostało zawieszone z uwagi na toczące się postępowanie o jego ubezwłasnowolnienie. Wyrok Sądu Okręgowego uchylił w całości Sąd Apelacyjny w (...), który uchylił ponadto nakaz zapłaty wydany w sprawie, zniósł postępowanie w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W toku ponownego postępowania - z uwagi na orzeczenie ubezwłasnowolnienia całkowitego wystawcy weksla i niewskazanie jego opiekuna - pozew skierowany przeciwko niemu został zwrócony. Natomiast nakaz zapłaty wydany przeciwko pozwanym poręczycielom ponownie został utrzymany w mocy wyrokiem z dnia 25 stycznia 2018 r., po ustaleniu przez Sąd Okręgowy, że weksel własny *in blanco* wystawiony przez B. R. i poręczony przez pozwanych, uzupełniony deklaracją wekslową, zabezpieczał zapłatę wierzytelności powoda z tytułu umowy sprzedaży paliw płynnych. Umowę sprzedaży paliw powód zawarł z B. R. w dniu 6 kwietnia 2014 r., który w jej ramach dokonywał systematycznych zakupów. Za paliwo nie płacił jednak terminowo ani w całości. W dniu 13 sierpnia 2014 r. B. R. uznał dług na kwotę 86 945,75 zł. Powód wypełnił weksel w dniu 2 września 2014 r. kwotą dochodzoną pozwem, jako nieuiszczoną należnością z dwóch faktur VAT ((...)/14 i (...)/14) wraz z odsetkami narosłymi do tego dnia, po czym wezwał wystawcę do zapłaty, o czym powiadomił poręczycieli. Sąd ustalił, że suma dłużna została określona prawidłowo, z uwzględnieniem wszystkich wpłat, które wykazali pozwani. Zobowiązanie wekslowe uznał za ważnie zaciągnięte i nieprzedawnione.

Pozwani poręczyciele wnieśli apelację od tego wyroku zarzucając w niej, że art. 496 k.p.c. został błędnie zastosowany, ponieważ - z naruszeniem art. 316 § 1 k.p.c. - Sąd Okręgowy nie uwzględnił, że nakaz zapłaty wydany przeciwko pozwanym w dniu 21 października 2014 r. został uchylony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 stycznia 2017 r. We wnioskach domagali się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w części orzekającej o utrzymaniu przeciwko nim tego nakazu w całości w mocy, jako orzeczenia niedopuszczalnego, jednakże

bez jednoczesnego orzekania o zgłoszonym żądaniu. Zdaniem skarżących wystąpił przypadek pominięcia przez Sąd pierwszej instancji rozstrzygnięcia o żądaniu zgłoszonym przez powoda, którego naprawienie wymagałoby złożenia wniosku o uzupełnienie wyroku.

Sąd Apelacyjny uznał zarzuty podniesione przez pozwanych za uzasadnione i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Potwierdził, że na skutek wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 października 2016 r., uzupełnionego wyrokiem tego Sądu z dnia 27 stycznia 2017 r. uchylony został nie tylko poprzednio wydany wyrok Sądu Okręgowego, utrzymujący w mocy nakaz zapłaty, ale także sam nakaz, a postępowanie zostało zniesione w całości, na skutek czego sprawa powróciła do stanu z chwili wniesienia pozwu i wymagała merytorycznego rozstrzygnięcia przez zasądzenie lub oddalenie dochodzonego roszczenia w całości lub w części. Sąd Apelacyjny zgodził się, że zaskarżony wyrok takiego orzeczenia nie zawiera, uznał jednak, że nie było dopuszczalne uchylenie jedynie błędnego orzeczenia o utrzymaniu w mocy usuniętego wcześniej z obrotu prawnego nakazu zapłaty. Takie rozstrzygnięcie naruszyłoby art. 386 § 6 k.p.c., gdyż nie stanowiło wykonania wytycznych Sądu odwoławczego uchylającego poprzedni wyrok Sądu Okręgowego. Ponadto wydanie orzeczenia oczekiwanego przez pozwanych Sąd ocenił za pozbawione podstawy prawnej, skoro przepisy procesowe umożliwiają sądowi odwoławczemu jedynie wydanie orzeczeń uchylających zaskarżony wyrok, w których jednocześnie zawarte będzie rozstrzygnięcie merytoryczne lub formalne o losie sprawy polegające na jej przekazaniu do ponownego rozpoznania, odrzuceniu pozwu lub umorzeniu postępowania. Sąd Apelacyjny uznał, że wyrok był zaskarżony przez pozwanych w całości i nie zawierał rozstrzygnięcia o istocie sprawy, skoro nie orzekał o treści żądania zgłoszonego w pozwie.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił też, że nie stwierdził podstaw do odrzucenia apelacji z uwagi na brak substratu zaskarżenia, skoro Sąd Okręgowy orzekł o utrzymaniu w mocy nakazu zapłaty, wydał więc orzeczenie pozytywne, odnoszące się do dokumentu wyeliminowanego w sensie prawnym, ale funkcjonującego jako dokument urzędowy. W ocenie tego Sądu pewność obrotu prawnego wymaga usunięcia z niego także zaskarżonego wyroku. Nie zachodzą natomiast przesłanki

do uzupełnienia tego orzeczenia, gdyż uzupełnienie następuje w wypadku, kiedy sąd nie orzekł o całości żądania, a więc orzekł tylko o jego części. W rozpatrywanym wypadku Sąd Okręgowy nie orzekł o żądaniu pozwu nawet w części.

W zażaleniu skarżący zarzucili naruszenie art. 386 § 4, art. 378 § 1 i 384 k.p.c. przez nieuwzględnienie, że wydane orzeczenie Sądu pierwszej instancji jest dla nich korzystne i mają interes jedynie w uchyleniu niedopuszczalnego rozstrzygnięcia w zaskarżonym wyroku. Ich zdaniem kasatoryjne uchylenie wyroku Sądu Okręgowego przez Sąd Apelacyjny narusza zakaz z art. 384 k.p.c., tymczasem art. 386 § 4 k.p.c. nie może być interpretowany w sprzeczności z innymi przepisami prawa procesowego, w tym wypadku z art. 384 i art. 378 § 1 k.p.c.

We wnioskach pozwani domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zadaniem Sądu Najwyższego rozpatrującego sprawę na skutek zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo rozumiał przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do podjęcia takiej decyzji procesowej. Przedmiot badania ogranicza więc zakres dopuszczalnych zarzutów i powoduje, że zażalenie powinno skupiać się na kwestionowaniu stanowiska, iż wystąpiły przesłanki stosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Dokonywana ocena nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4,

z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ., z dnia 6 lutego 2018 r. IV CZ 109/17, nie publ. czy z dnia 16 marca 2018 r., IV CZ 3/18, nie publ.).

W zażaleniu skarżący nie kwestionuje faktu, iż w zaskarżonym orzeczeniu nie doszło do rozpoznania istoty sporu, skoro nie zawiera on stanowczego rozstrzygnięcia w tej materii. Wprawdzie uzasadnienie wyroku wskazuje na to, że Sąd Okręgowy miał ukształtowane stanowisko co do zasadności zgłoszonego żądania, skoro jednak przyjęta przezeń formuła wyroku, zapewne będąca skutkiem przeoczenia, że nakaz zapłaty został skutecznie uchylony, nie doprowadziła do należytego orzeczniczego wyrażenia tego poglądu - rozstrzygnięcie istoty sprawy nie nastąpiło. Tym samym spełniona została przesłanka z art. 386 § 4 k.p.c., uprawniająca Sąd odwoławczy do uchylenia zaskarżonego wyroku. Rozważania skarżącego dotyczące naruszenia tym orzeczeniem zakazu orzekania przez Sąd Apelacyjny na niekorzyść skarżącego (art. 384 k.p.c.) nie mieszczą się w zakresie kontroli z art. 394¹ § 1 k.p.c., gdyż dotyczą merytorycznej prawidłowości orzeczenia, ważenia korzyści i negatywnych konsekwencji, jakie spowoduje uchylenie wyroku i oceny dopuszczalności takiej decyzji procesowej, a więc okoliczności podlegających badaniu przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, a nie w postępowaniu spowodowanym zażaleniem na uchylenie wyroku. W ramach kontroli zażaleniowej nie mieści się też ocena, czy wyrok Sądu pierwszej instancji może, czy też nie może zostać uzupełniony, gdyż także to zagadnienie wykracza poza przesłanki uchylenia orzeczenia.

Stwierdzenie, że Sąd Apelacyjny prawidłowo rozumiał przesłankę uchylenia zaskarżonego wyroku (nierozpoznanie istoty sprawy) i że przesłanka ta rzeczywiście wystąpiła, uzasadniało oddalenie zażalenia pozwanych na podstawie art. 394¹ § 1 w zw. z § 3 i art. 398¹⁴ k.p.c.

Wobec niekończącego sprawy charakteru wydanego postanowienia orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego uwzględnia treść art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c.

